

Persones

L'orientació i el currículum

Joana Ferrer i Miquel
Cap del Servei d'Orientació i
Serveis Educatius de la DGESOB,
Departament d'Ensenyament

Un projecte pedagògic de centre, que identifica l'orientació educativa i el currículum com els dos eixos cabdals i indestruïbles d'un tot, es posa al servei de l'acompanyament de l'alumnat en les tres dimensions formatives, la personal i social, l'acadèmica i la professional. És la seva aposta per fer realitat el projecte de vida de l'alumne i traduir aquesta visió en pràctica diària de centre, planificada i en revisió contínua.

Què és l'orientació educativa?

Orientar és donar atenció planificada i acompanyament a l'alumne per afavorir que s'impliqui en l'aprenentatge, el rendiment i la projecció de si mateix.

La intencionalitat de l'orientació educativa interpel·la el docent en qüestions pedagògiques com aquestes:

- Com puc propiciar el vincle amb el coneixement?

- Com detecto les maneres d'aprendre de l'alumne i hi responc?
- A través de quins processos faig visible en l'alumne la correspondència entre allò que aprèn i allò que es trobarà més endavant al llarg de la seva trajectòria vital?

El plantejament d'aquestes preguntes s'adreça a tots els alumnes de l'escola i del centre educatiu.

Què és el currículum?

El currículum és el corpus pedagògic que un centre desplega perquè, amb el conjunt de les seves accions educatives, l'alumne assolixi un aprenentatge autònom competencial.

Aquesta definició conté el principi pedagògic següent: l'aprenentatge de qualitat que cal promoure

a partir del currículum mobilitza en l'alumne continguts, emocions, capacitats, habilitats i actituds per resoldre situacions inesperades i, sempre, complexes.

La intencionalitat del currículum interpel·la el centre en qüestions com aquestes:

- Quina organització de centre afavoreix l'aprenentatge per competències?
- Quina planificació de seqüència didàctica promou la qualitat dels aprenentatges?
- Quines són les activitats d'avaluació que construeixen autonomia competencial en l'alumne?

L'orientació educativa i el currículum apropen dos aspectes cabdals per a l'aprenentatge en els joves: tenir en compte la singularitat de cada persona a l'hora d'aprendre i promoure l'autonomia i la utilitat d'allò que ha d'aprendre.

La Direcció General d'Educació Secundària Obligatoria i Batxillerat (DGESOB) del Departament d'Ensenyament desplega un programa per impulsar als centres de secundària els principis i els processos pedagògics que contenen aquest nexa entre currículum i orientació educativa, aprenentatge de qualitat per a l'alumne i aprenentatge singularitzat de l'alumne.

Alguns d'aquests principis i processos es formulen a continuació:

1. La funció docent té com a finalitat la formació integral de l'alumne en la seva dimensió personal i ètica, acadèmica i professional

Fer-ho possible demana a la funció docent mobilitzar un currículum que, encara que des de la norma es presenta compartimentat en matèries diferents, ha de ser plantejat globalment a partir dels trets bàsics que han configurat la història de la ciència i les idees: implementar-se a través del saber preguntar-se, de la formulació d'hipòtesis, de la construcció de criteris i argumentacions i de construir propostes i alternatives. La formació integral de l'alumne demana integrar la visió científica i humanista del currículum.

Entre els processos pedagògics vinculats a aquest principi destaquen:

- Com es treballen els continguts de les matèries per promoure aprenentatge autònom i formació integral?
- Quins elements pedagògics ha de contenir la implantació que cada centre fa del currículum per promoure l'autonomia de l'alumne?
- Quina revisió i actualització curricular demana el compliment de la funció docent?

2. La funció docent és determinada per allò que fa el docent i per com ho fa

La capacitat, però també l'habilitat didàctica i l'actitud pedagògica de la funció docent, tenen molt a veure amb la creació del vincle amb l'aprenentatge i el rendiment de l'alumne.

Aquest principi planteja aquests processos científics pedagògics, entre d'altres:

- Quines són les estratègies pedagògiques que promouen el vincle amb l'aprenentatge?
- Com es planifica l'avaluació de l'alumne perquè sigui una eina útil de comunicació alumne-professor / alumne-centre?

3. El centre educatiu en conjunt és la unitat educativa bàsica

La unitat educativa ve donada pel projecte conjunt de centre. Els lideratges que promouen aquest projecte únic són lideratges d'equip en clau de centre.

Entre els processos que acompanyen aquest principi destaquen:

- Quina organització de centre promou lideratges educatius de conjunt?
- Com es transfereix el treball individual en la cultura d'equip?
- Com una reunió de grup de treball esdevé una reunió d'intercanvi constructiu pedagògic?

4. La incorporació d'ajustaments i canvis dependents del centre es justifica per la millora de la projecció de l'aprenentatge de l'alumne

Alguns processos de canvi al servei de la millora són:

- Quina planificació, implantació i avaluació de la gestió del canvi queda vinculada a la millora pedagògica al servei de l'alumne?
- Quines estructures organitzatives estan al servei de la millora pedagògica de centre?

5. L'orientació impregna l'acció docent i educativa en quatre sentits:

- S'orienta l'aprenentatge competencial i autònom de l'alumne.
- S'orienta en el temps i al llarg d'un procés (en l'etapa educativa i entre etapes).
- S'ajusta a cada etapa i nivell educatiu.
- S'ajusta a cada ritme d'aprenentatge, nivell i estil.

Els processos vinculats a aquest principi són aquests:

- Quins aspectes clau conté un procés orientador que respon a l'autonomia i al temps educatiu, i s'ajusta al nivell educatiu i a la singularitat?
- Quina planificació i coordinació requereix fer el seguiment d'un aprenentatge?

6. La funció professional que imbrica orientació educativa i currículum és la de docent tutor

El docent imparteix la matèria i fa seguiment de l'aprenentatge en els indicadors esmentats: autonomia, temps, nivell i singularitat.

- Com es pot imbricar la funció docent i la funció de seguiment de l'aprenentatge dins la planificació didàctica d'aula, de matèria o d'àmbit curricular?
- Quina planificació d'equip requereix l'orientació en el temps?

7. L'equip docent i els equips de centre són el nucli bàsic de l'orientació educativa i el currículum

Ajuntar aprenentatge de qualitat i aprenentatge singularitzat demana una transferència d'impacte que només pot ser en equip.

Aquest principi es vincula a processos com aquests:

- Quins són els elements professionalitzadors del treball en equip i de la cultura de centre?
- Com s'afavoreix el nexa de l'orientació educativa i el currículum en equip?

8. L'organització i la gestió de centre al servei del lideratge pedagògic s'ajusta a processos d'avaluació reconeguts pels equips docents i els equips de centre

- Quins elements de lideratge educatiu promouen l'assumpció del canvi i de la millora?
- Quina tipologia d'indicadors d'avaluació promouen en la globalitat del claustre el reconeixement (acceptació i compromís) dels canvis?

La millora pedagògica cap a aquests principis no ha de ser mai precipitada. Demana un model modern de lideratge educatiu i hi intervenen processos de diversa índole que permeten l'especificitat de cada centre i escola.

Exigir més acompanyament a la funció educativa cal plantejar-ho amb criteris de qualitat que no es confonguin amb els estrictament quantitatius.

És moment d'endregar en virtut d'un projecte unitari, d'assenyalar les essències pedagògiques de conjunt i de desenvolupar-se cap a la professionalització de la funció docent i educativa.

La llarga tradició pedagògica, les evidències reeixides en pràctica pedagògica i l'actualització dels plantejaments curriculars a Catalunya, han permès disposar d'eines pedagògiques professionalitzadores al servei dels requeriments de l'educació d'avui.

L'encert i la qualitat dels processos i dels instruments que el centre educatiu incorpora, seran els indicadors, sens dubte, de la cota d'acompanyament i la profunditat de la resposta educativa.